

ΕΘΝΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
Πατησίων 44, 106 82 Αθήνα
Τηλ. 210 8217724, Φαξ: 210 8230800
email: eam @.culture.gr
www.namuseum.gr

Πληροφορίες για τους εκπαιδευτικούς

Τίτλος προγράμματος: «Χαίρε και πείη ή αλλιώς στην υγείά μας!»

Ηλικία παιδιών: Δ΄ Δημοτικού

Χώρος διεξαγωγής: Αίθουσες 53-55 της Συλλογής Αγγείων

Διάρκεια προγράμματος: 2 ώρες (10 π.μ.–12.00 μ.μ.)

Αριθμός παιδιών ανά πρόγραμμα: 25

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- Να εξοικειωθούν τα παιδιά με τη συγκεκριμένη κατηγορία αγγείων, δηλαδή με τα αγγεία του ποτού
- Να ερευνήσουν τα σχήματα και τη διακόσμηση των αγγείων πόσεως και να εκτιμήσουν το συνδυασμό τέχνης και λειτουργικότητας
- Να γνωρίσουν στοιχεία για την καθημερινή ζωή και τις συνήθειες των αρχαίων Ελλήνων
- Να συγκρίνουν τα αγγεία πόσεως των αρχαίων Ελλήνων με τα αντίστοιχα της εποχής μας
- Να αναπτύξουν τις δημιουργικές τους ικανότητες, εμπνεόμενα από τα εκθέματα του μουσείου

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Α. Εισαγωγική ενότητα

Γνωριμία με τα παιδιά. Εισαγωγή στο θέμα των αγγείων του ποτού και των περιστάσεων που χρησιμοποιούνται.

Β. Διεξαγωγή έρευνας στον εκθεσιακό χώρο του μουσείου.

Με τη βοήθεια ειδικού εποπτικού υλικού και εκπαιδευτικού φυλλαδίου, τα παιδιά διεξάγουν έρευνα με επαγωγικό τρόπο. Ξεκινώντας από την ευρύτερη κατηγορία των αγγείων πόσεως, θα εστιάσουν στο πλέον χαρακτηριστικό αγγείο του ποτού, την κύλικα.

Γ. Δημιουργική συνθετική δραστηριότητα

Τα παιδιά περνούν σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο, όπου θα έχουν την ευκαιρία να αγγίξουν αντίγραφα κυλίκων, να μετρήσουν και να συγκρίνουν τις ποικίλες διαστάσεις τους και τη χωρητικότητά τους και να κατανοήσουν τη λειτουργικότητα του αγγείου με όλες τους τις αισθήσεις. Στη συνέχεια, διακοσμούν το δικό τους αγγείο.

Δ. Αξιολόγηση

Τα παιδιά παρουσιάζουν τα έργα τους και αξιολογούν τις τεχνικές δυσκολίες της διακόσμησης ενός αγγείου. Ταυτόχρονα, εκφράζουν τα συμπεράσματά τους για τις πτυχές του αρχαίου ελληνικού βίου που ανακάλυψαν.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ

Κατά τη διάρκεια του εκπαιδευτικού προγράμματος θα αξιοποιηθούν εκπαιδευτικές μέθοδοι που βασίζονται στη μαθησιακή θεωρία του εποικοδομισμού. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Διαλογική διερεύνηση του θέματος
- Διαμεσολαβητικός και συντονιστικός ρόλος του μουσειοπαιδαγωγού
- Αυτόνομη εξερεύνηση του μουσείου με παράλληλη ενίσχυση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των μαθητών
- Καθοδηγούμενη ανακάλυψη με χρήση εποπτικού υλικού
- Αξιοποίηση βιωμάτων και ενίσχυση των ενδιαφερόντων και των κινήτρων του μαθητή
- Δραστηριότητες που προωθούν την ενεργοποίηση των αισθήσεων και ανταποκρίνονται σε διαφορετικούς τρόπους μάθησης

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΡΙΝ ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Μπορείτε να προετοιμάσετε τα παιδιά για την επίσκεψή τους στο μουσείο με δραστηριότητες που στοχεύουν τόσο στην εξοικείωσή τους με το μουσείο και τις λειτουργίες του όσο και με το θέμα του εκπαιδευτικού προγράμματος.

Σας προτείνουμε ενδεικτικά μερικές δραστηριότητες που μπορείτε να κάνετε:

Εξοικείωση με το μουσείο

- Συζητήστε με τα παιδιά για την έννοια του μουσείου π.χ. Τι νομίζετε ότι είναι ένα Μουσείο; Για ποιο λόγο υπάρχει; Ποια μουσεία έχετε επισκεφτεί; Πόσα διαφορετικά μουσεία υπάρχουν;
- Συζητήστε για το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο π.χ. Γιατί ονομάστηκε έτσι; Τι φαντάζεστε ότι περιέχει το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο; Πού και πώς βρέθηκαν τα αντικείμενα αυτά στο μουσείο; Ποιος μπορεί να τα έδωσε; Ποιος μπορεί να τα βρήκε;
- Συλλέξτε φωτογραφικό υλικό με εκθέματα του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου. [Στην ιστοσελίδα του μουσείου \(www.namuseum.gr\)](http://www.namuseum.gr) αλλά και του Υπουργείου Πολιτισμού (www.culture.gr) θα βρείτε παρουσίαση του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου και αντιπροσωπευτικές φωτογραφίες από όλες τις συλλογές. Φτιάξτε ένα χρονοδιάγραμμα, ταξινομώντας τις φωτογραφίες σε χρονολογικές περιόδους.
- Ζητήστε από τα παιδιά να ζωγραφίσουν πώς φαντάζονται το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο και να γράψουν τις προσδοκίες τους από την επίσκεψή τους. Θα μας χαροποιήσει ιδιαίτερα και θα βοηθήσει στον καλύτερο σχεδιασμό των εκπαιδευτικών μας υπηρεσιών να μας φέρετε φωτοτυπίες με τις ιδέες των παιδιών.

- Εντοπίστε στο χάρτη του μουσείου τις αίθουσες της συλλογής αγγείων, την τουαλέτα, το πωλητήριο. Συζητήστε πώς θα κινηθείτε με ασφάλεια. Η κάτοψη έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του μουσείου (www.namuseum.gr).
- Συζητήστε για το τι μπορείτε και τι δε μπορείτε να κάνετε στο μουσείο κατά τη διάρκεια της επίσκεψής σας.
- Δημιουργήστε μια μουσειακή γωνιά όπου μπορείτε να συγκεντρώσετε υλικό σχετικό με το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο (φωτογραφίες, δημοσιεύματα από εφημερίδες, αποκόμματα εισιτηρίων, ζωγραφιές παιδιών, αντίγραφα αγγείων κ.ά). Μπορείτε να συνεχίσετε να εμπλουτίζετε τη μουσειακή γωνιά και μετά την επίσκεψη.

Εξοικείωση με το θέμα του εκπαιδευτικού προγράμματος

- Ξεφυλλίστε το βιβλίο της ιστορίας και εντοπίστε εικόνες με αγγεία. Παρατηρήστε τι παριστάνουν οι ζωγραφιές τους και συζητήστε τι στοιχεία ανακαλύπτετε για την καθημερινή ζωή των αρχαίων Ελλήνων.
- Συγκεντρώστε με τα παιδιά φωτογραφίες αγγείων που σχετίζονται με την πόση (είτε λόγω του σχήματός τους είτε λόγω της παράστασής τους).
- Κατηγοριοποιήστε τα αγγεία ανάλογα με τη χρήση που φαντάζεστε πώς είχαν (π.χ. μεταφορά-αποθήκευση, σερβίρισμα, πόση, ανάμιξη).
- Εντοπίστε τι είδους ποτήρια χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι και τι μπορεί να έπιναν από αυτά.
- Συλλέξτε πληροφορίες για τις διατροφικές συνήθειες των αρχαίων Ελλήνων.
- Παρατηρήστε τις τεχνικές διακόσμησης των αρχαίων αγγείων (η φιγούρα μαύρη: μελανόμορφος ρυθμός, η φιγούρα ερυθρή: ερυθρόμορφος ρυθμός)
- Παρατηρήστε τα παραπληρωματικά μοτίβα στη διακόσμηση των αγγείων (π.χ. φυλλαράκια, ανθέμια, μαϊάνδροι), φυτικά και γεωμετρικά, και εξασκηθείτε στο σχεδιασμό τους. Τα παιδιά μπορούν να δοκιμάσουν να σχεδιάσουν ένα αγγείο και να το διακοσμήσουν με τέτοια μοτίβα.
- Συζητήστε ή συγκεντρώστε υλικό για τα σκεύη που χρησιμοποιούμε σήμερα για πόση και τους τρόπους που τα διακοσμούμε.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- Ετοιμάστε μαζί με τα παιδιά **καρτελάκια** με το μικρό τους όνομα, για να τα φορούν κατά τη διάρκεια του εκπαιδευτικού προγράμματος.
- Προτείνετε στα παιδιά να φορούν **άνετα ρούχα και παπούτσια**. Στον εκθεσιακό χώρο θα καθόμαστε σε μαξιλαράκια στο δάπεδο.
- Ενημερώστε το τμήμα εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου για ιδιαίτερες ανάγκες που μπορεί να υπάρχουν στην ομάδα σας (π.χ. κινητικά προβλήματα ή άλλες αναπηρίες, μαθησιακές δυσκολίες, όχι καλή κατανόηση της ελληνικής γλώσσας, αλλεργίες κ.ά)
- Εξασφαλίστε την **άφιξή** σας 15 λεπτά πριν την έναρξη του προγράμματος. Τα παιδιά θα χρειαστούν 5-10 λεπτά για να αφήσουν τις τσάντες και τα πανωφόρια τους στο βεστιάριο του μουσείου και περίπου 10 λεπτά για να μεταβούν στο χώρο διεξαγωγής του προγράμματος.

- Η παρουσία σας και η ενεργός συμμετοχή σας στο πρόγραμμα ως μέλος της ομάδας είναι απαραίτητη τόσο για την εποπτεία της ομάδας όσο και για να αξιοποιήσετε την εμπειρία των παιδιών μετά το εκπαιδευτικό πρόγραμμα στην τάξη. **Είναι ιδιαίτερα σημαντικό για μας να συμπληρώσετε το φύλλο αξιολόγησης που θα σας δοθεί, γιατί έτσι συμβάλλετε στη βελτίωση των εκπαιδευτικών υπηρεσιών.**
- Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα διαρκεί 2 ώρες και δε γίνεται διακοπή για διάλειμμα.
- Θα χρειαστείτε τουλάχιστον ένα τέταρτο μετά τη λήξη του προγράμματος στις 12.00 μ.μ. για τη μετάβασή σας στο πούλμαν.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕΤΑ ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- Συζητήστε με τα παιδιά την εμπειρία τους από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα: τι τους άρεσε, τι δεν τους άρεσε, αν επιβεβαιώθηκαν οι προσδοκίες τους. Μπορείτε να ζωγραφίσετε ομαδικά σε χαρτί του μέτρου τις εντυπώσεις σας (πρόσωπα, αντικείμενα, δραστηριότητες). Θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο να μας αποστείλετε την αξιολόγηση και τα σχόλια των μαθητών.
- Δημιουργήστε στατιστικούς πίνακες με τις προτιμήσεις της ομάδας από το πρόγραμμα π.χ. Τι σας άρεσε περισσότερο; Συζήτηση, παιχνίδι με σχήματα αγγείων, ζωγραφική στο φυλλάδιο, παιχνίδια με αντίγραφα αγγείων. Θα μας είναι ιδιαίτερα χρήσιμο να μας στείλετε τους πίνακες αυτούς.
- Κάντε παιχνίδια ψυχοκινητικής: ένα παιδί σχεδιάζει στον αέρα το σχήμα ενός αγγείου και τα υπόλοιπα μαντεύουν τα' όνομά του.
- Φτιάξτε αινίγματα και μαντέψτε ποιο αγγείο είναι π.χ. είμαι μεγάλο και χοντρό, μ' ένα μικρό στενό λαιμό και δυο χερούλια για λαβές, να με πιάνουν κι απ' τις δυο μεριές.
- Χωρίστε ένα χαρτί στα δύο. Στο ένα τμήμα ζωγραφίστε ένα αρχαίο αγγείο και στο άλλο τι χρησιμοποιούμε σήμερα για τον ίδιο σκοπό. Βρείτε ομοιότητες και διαφορές.
- Χωρίστε ένα χαρτί στα δύο. Στο ένα τμήμα ζωγραφίστε μια σκηνή συμποσίου από την αρχαία Ελλάδα και στο άλλο μια αντίστοιχη εικόνα γλεντιού των νεοελλήνων.
- Σχεδιάστε μια κύλινδρο για τη σημερινή εποχή. Από τι υλικά θα την κατασκευάζατε; Πώς θα τη διακοσμούσατε;
- Σκεφτείτε σημερινές λέξεις που σας θυμίζουν τις ονομασίες των αγγείων που γνωρίσατε π.χ. κυλικείο-κύλινδρος, κρασί-κρατήρας, υδρία-ύδρευση, ρυτό-ρυάκι.
- Δημιουργήστε έναν κατάλογο με αγγλικές λέξεις που σχετίζονται με τα αγγεία του ποτού (π.χ. αγγείο, μπουκάλι, μπουκάλι, ποτό) και παίξτε τους ξεναγούς στο μουσείο.
- Συγκεντρώστε υλικό και πληροφορίες για τον τρόπο κατασκευής των αγγείων. Μπορείτε να επισκεφτείτε έναν σύγχρονο αγγειοπλάστη και να συζητήσετε τις διαφορές στην τεχνική.
- Πλάστε τα δικά σας αγγεία με πηλό και διακοσμήστε τα. Εκτός από ακρυλικά χρώματα, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τέμπλες ή πλαστικά χρώματα ανακατεμένα με ατλακόλ.
- Τα περισσότερα αγγεία θυμίζουν ανθρώπινο σώμα: έχουν χείλος, λαιμό, χέρια, σώμα, πόδι. Δημιουργήστε κούκλες-αγγεία, τονίζοντας τα χαρακτηριστικά αυτά ή μιμούμενοι τα ανθρωπόμορφα και ζωόμορφα αγγεία (ρυτά) που είδατε στο μουσείο.

- Δημιουργήστε ένα χρονοδιάγραμμα με ποτήρια και κανάτια από την αρχαιότητα έως σήμερα.
- Δημιουργήστε ένα παγωμένο θεματικό στιγμιότυπο (ταμπλό βιβάν). Απλώστε ένα μεγάλο σεντόνι ώστε να φαίνονται οι σκιές των παιδιών με την κατάλληλη φωτιστική πηγή. Τα παιδιά μιμούνται με τα σώματά τους μια παράσταση από αγγείο. Στη συνέχεια όλα μαζί μπορούν να μιμηθούν τι θα συνέβαινε αν ζωντάνευε η παράσταση. Εναλλακτικά, η κάθε μορφή μπορεί να αντιστοιχεί σ' έναν μουσικό ήχο. Μόλις ακουστεί ο ήχος, ζωντανεύει η αντίστοιχη μορφή, είτε μόνο κινητικά είτε μιλώντας.
- Τα παιδιά γράφουν την ιστορία της παράστασης που ζωγράφισαν στο φυλλάδιο του μουσείου ή την ιστορία ενός αγγείου από αυτά που γνώρισαν.
- Συγκεντρώστε στοιχεία για τα συμπόσια των αρχαίων Ελλήνων και οργανώστε ένα θεατρικό αυτοσχεδιασμό ή μια μικρή θεατρική παράσταση. Μπορείτε να δανειστείτε τη μουσειοσκευή των αρχαίων ελληνικών μουσικών οργάνων ή της αρχαίας ελληνικής ενδυμασίας από την Α' Εφορεία Αθηνών (Ακρόπολη) και το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης για να βοηθηθείτε στην παράσταση.
- Συγκεντρώστε τραγούδια του κρασιού των αρχαίων και των σύγχρονων Ελλήνων. Σας παραθέτουμε ενδεικτικά ένα ποίημα του Ίωνα του Χίου:
*Στις δικές μας τις γιορτές, ποτέ δε λείπει το κρασί
Κερνάει ο Μέγας Διόνυσος, γιορτάζουν πλούσιοι και φτωχοί
Δίνεις στους ανθρώπους χαρές, τα παιδιά σου είναι γιορτές με λουλούδια
Δίνεις στους ανθρώπους φωνές, τα παιδιά σου οι χοροί τα τραγούδια.*
- Παίξτε παιχνίδια που έπαιζαν οι αρχαίοι Έλληνες στο συμπόσιο.
α) «εικάζειν και απεικάζειν»: παιχνίδι παντομίμας όπου το κάθε μέλος της ομάδας επιλέγει ένα πρόσωπο του συμποσίου και το παριστάνει π.χ. τη χορεύτρια, τον οينوχόο, τον τραπεζοκόμο, ένα συμποσιαστή, την αυλητρίδα
β) «κότταβος»: ο κάθε παίκτης περιστρέφει την κύλικά του από τη λαβή. Στόχος είναι να τινάξει το υπόλοιπο του κρασιού που περιέχει μέσα σε μια λεκάνη που είναι τοποθετημένη απέναντι του, χωρίς να πέσει στάλα κρασιού στο πάτωμα. Για να παίξετε το παιχνίδι, μπορείτε να φτιάξετε μικρές κύλικες με πηλό μοντελισμού που ψήνετε σε οικιακό φούρνο.
- Συγκεντρώστε αρχαίους μύθους και έθιμα που σχετίζονται με το κρασί. Μπορείτε να δοκιμάσετε να τους δραματοποιήσετε.
- Συγκεντρώστε πληροφορίες για τη χρήση του κρασιού για τελετουργικούς λόγους από την αρχαιότητα έως σήμερα. Π.χ. Στα Ανθεστήρια τα παιδιά που γίνονταν τριών χρονών, έπιναν για πρώτη φορά κρασί σε ένα μικρό αγγείο, το χου, που φτιαχνόταν για το σκοπό αυτό. Τι αναλογίες υπάρχουν με τη Θεία Κοινωνία;
- Συγκεντρώστε στοιχεία για την καλλιέργεια της αμπέλου και την παραγωγή του οίνου στην Ελλάδα. Τι θέση κατέχει το κρασί στη διατροφική πυραμίδα;

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Άλκηστις, *Μουσεία και Σχολεία, Δεινόσαυροι και Αγγεία*, Αθήνα 1995, εκδ. Ελληνικά Γράμματα.
 Βαλαβάνης, Π., Κουρκουμέλης, Δ., *Χαίρε και Πίει. Τα αγγεία του ποτού*, Αθήνα 1996, εκδ. Κτήμα Χατζημιχάλη.
 Βαλαβάνης, Π., Φωκά, Ι. *Τα αγγεία και ο κόσμος τους*, Αθήνα, εκδ. Κέδρος.
 Τιβέριος, Μ., *Αρχαία Αγγεία*, Αθήνα 1996, Εκδοτική Αθηνών.
 Dieulafait, F. *Το βιβλίο της αρχαιολογίας. Οδηγός των εξερευνητών του χρόνου*, Αθήνα 2002, εκδ. Ερευνητές.

Dolby, A. *Σειρήνια Δείπνα. Ιστορία της Διατροφής και Γαστρονομίας στην Ελλάδα*, Ηράκλειο 1997, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Franke, P. R. –Μαραθάκη, Ειρ., *Οίνος και Νόμισμα στην Αρχαία Ελλάδα*, Κτήμα Χατζημιχάλη, Αθήνα, 1999.

Μινωιτών και Μυκηναίων Γεύσεις, κατάλογος έκθεσης, Υπουργείο Πολιτισμού-Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, Αθήνα 1999.

Σάκης Παπαδημητρίου-Βασίλης Λέκκας, *Του κρασιού και του έρωτα*, cd μελοποιημένης αρχαίας λυρικής ποίησης (σε μετάφραση), 2005.

Οι τόμοι της *Ιστορίας του Ελληνικού Έθνους* (Εκδοτική Αθηνών) που αναφέρονται στα αρχαία χρόνια, έχουν επίσης πλούσια εικονογράφηση και πληθώρα πληροφοριών.